



بررسی ویژگی های سبک عراقی در دیوان نجیب الدین جرباذقانی

حلیمه مبرکازهی نژاد^۱، محمد مسیح هاشمی نیا^۲

^۱دانشگاه سیستان و بلوچستان/ زبان و ادبیات فارسی، mirkazei.h3531@gmail.com

^۲دانشگاه ولایت/ تاریخ اسلام، masih252017@gmail.com

چکیده

بحث درباره سبک سبب می گردد که تحولات فرهنگی و اجتماعی یک دوره مورد بررسی قرار گیرند زیرا تحولات اجتماعی و حتی تحولات جغرافیایی رابطه ای مستقیم با تعیین و تغییر سبک یک دوره دارند. اولین دوره سبک، سبک خراسانی می باشد که با روی کار آمدن سلجوقیان و حمله مغول و تغییر پایتخت های حکومتی این سبک رفته رفته تغییر نمود و سبک عراقی روی کار آمد که در قرن هفتم متمرکز گردید و شاعران این دوره نسبت به شاعران دوره قبل، توانایی های بیشتری را از لحاظ ادبیات از خود نشان دادند. نجیب الدین جرباذقانی

مقدمه

واژه سبک در سه مفهوم به کار می رود. سبک شخصی، سبک دوره، سبک ادبی. سبک شخصی، سبک خاص شاعر و نویسنده است و آثار او را در طول قرن از اثر هر کس دیگری به نحو نمایانی متمایز نگاه می دارد. مانند کسانی چون: فردوسی، حافظ، خاقانی که دارای سبک شخصی می باشند.

سبک دوره سبک کلی؛ کم و بیش به هم شبیه شاعران و نویسندگان دوره هایی از تاریخ ادبیات است. سبک ادبی که وجوه متمایزی از آثار ادبی و غیر ادبی می باشد. سبک ادبیدر سرتاسر جهان مختصات خاص خود را دارند. از این سبک ها، سبک عراقی که با تحول رویدادهای تاریخی به طرز و نوع تازه نسبت به دوره قبل که سبک خراسانی بود، پدید آمد. درواقع سبک عراقی تغییراتی که در بطن قرن ششم به تدریج رخ داد، در قرن هفتم به طور کامل روی کار آمد و در این دوره به عرفان به شدت توجه نشان داده می شود و لغات از کهنگی و غیرمتعارف بودن فاصله می گیرند و برای بیان مقصود شاعر به صناعات ادبی بیشتر توجه می شود و قصیده سرایان زیادی به روی کار می آیند و آنچه از ویژگی های بارز قصیده می باشد، پند و اندرز و حکمت می باشد که شاعر در لا به لای مدح ممدوحانش به آن ها می پردازد.

در واقع شاعران دوره سبک عراقی توانایی ادبی خود را با به کار بردن ویژگی های خاص و جدید نمایان می کنند و در این دوره بیشتر به احوال درونی و معنوی می پردازند و در کنار آن از ادبیات جلوه ای تازه را پدیدار می گردانند.

مقاله ای با عنوان بررسی ویژگی های شعری شاعران سبک خراسانی و عراقی از منظر زبان شناسی نوشته فائقه شاه حسینی در سال ۱۳۹۰ نگارش شده است اما هیچ گونه مقاله ای در رابطه با بررسی ویژگی

نیز از شاعران سبک عراقی می باشد که در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم می زیسته است و به دوره سبک خراسانی نیز نزدیک بوده است و این امر باعث شده که رگه هایی از ویژگی های سبک خراسانی نیز در اشعارش نمود داشته باشند اما ویژگی های سبک عراقی در دیوان او بسامد بسیار بالایی دارند.

واژه های کلیدی: نجیب الدین جرباذقانی، سبک عراقی، دیوان نجیب الدین، ویژگی های سبک عراقی.

های سبک عراقی در دیوان نجیب الدین جرباذقانی صورت نگرفته است که این پژوهش در نوع خود تازه و نوآور می باشد و به صورت توصیفی-تحلیلی انجام شده است. در این پژوهش سعی شده است که بدانیم آیا ویژگی های سبک خراسانی در اشعار نجیب الدین یافت می شوند و اینکه ویژگی های سبک عراقی در هر سه سطح زبانی و ادبی و فکری در اشعارش نمود دارند؟

شاعر توانای قصیده سرا، نجیب الدین چون دوره اش از سبک خراسانی چندان دور نبوده است رگه هایباز. ویژگی های سبک خراسانی در اشعارش وجود دارند و هم چنین او از هر سه سطح سبکی زبانی، ادبی و فکری سبک عراقی در دیوانش بهره برده است.

سبک عراقی

سبک از سبکیه به معنای گداختن چیزی پس از ریختن، ریخته کردن زر و سیم می باشد. [1] ولی ادبای قرن اخیر سبک را مجازا به معنای طرز خاصی از نظم یا نثر استعمال کرده اند و تقریباً آن را در برابر استیل اروپاییان نهاده اند. استیل در زبان های اروپایی از لغت استیلوس یونانی مأخوذ است به معنی ستون و در عرف ادب و اصطلاح، روش نگارشی است که ممتاز و مخصوص خواص باشد.

سبک در اصطلاح ادبیات عبارت است از روش خاص ادراک و بیان افکار به وسیله ترکیب کلمات و انتخاب الفاظ و طرز تعبیر [2]. از جمله سبک های ادبی و از سبک های مهم ادبیات فارسی، سبک عراقی است که از سده هفتم تا سده نهم هجری طول کشید و اغلب در عراق عجم یعنی اصفهان و دیگر نواحی مرکزی ایران و فارس و کرمان رواج داشت و به همین سبب این سبک در دوران اخیر عراقی نام گرفت.